

KONCEPCE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

KONCEPCE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

Koncepce Celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven v ČR na léta 2017-2020 byla schválena po pěti letech práce a byla zde definována rámcová pravidla *pro obnovování (inovaci) kvalifikace* s cílem dlouhodobě udržet, resp. obnovovat odbornou kvalifikaci na odborných knihovnických pozicích, pravidla *pro prohlubování a rozšiřování kvalifikace* s cílem zajistit a garantovat kvalitu specializačního vzdělávání pro knihovnické profese, jeho úplnost, aktuálnost a začlenění do systému celoživotního vzdělávání knihovníků.

KONCEPCE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

Koncepce Celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven v ČR na léta 2021-2027 musí reagovat na aktuální epidemickou situaci - koronavirus zásadně ovlivnil životy nás všech. Vzdělávací sektor reaguje na karantény po celém světě mohutným příklonem k online vzdělávání. Lidé si budou volit různé cesty a formy výuky pro oblast celoživotního vzdělávání, stále větší roli budou hrát distanční formy a využití e-learningu.

Vize moderního vzdělávání vychází z principu celoživotního učení, které umožňuje každému jedinci bez rozdílu a bez překážek vzdělávat se po celý život.

KONCEPCE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

Distanční formy budou založeny na samostudiu za pomoci speciálně zpracovaných studijních materiálů, převážně písemných, ale doplňovaných multimédií. Distanční systém bude doplňován v nezbytném rozsahu prezenčními formami (semináři, konferencemi, workshopy atd.)

Distanční vzdělávání se stane jedním z pilířů informační společnosti. Půjde o formální vzdělávání na oborových školách, o rekvalifikační vzdělávání, o kurzy neformálního vzdělávání, které jsou poskytovány různými vzdělávacími institucemi i o informální učení představující různé způsoby sebevzdělávání v průběhu praxe, života.

KONCEPCE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

V Česku se **informální formou vzdělává** každý pátý člověk a výrazný rozdíl je mezi jednotlivými kvalifikačními skupinami. Projevuje se zde nízká motivace a omezený přístup k informačním zdrojům. To není případ knihovníků, jejichž přístup k informačním zdrojům je velmi bohatý a motivace vysoká, problematická je však finanční motivace sebevzdělávání.

Zahrnuje také sebevzdělávání s využitím médií. Pro samostudium mohou knihovníci využít zdroje na webu Studijní pomůcky pro knihovníky <https://studujte.nkp.cz/>, který provozuje Knihovnický institut Národní knihovny ČR.

ELEARNINGOVÉ KURZY PRO KNIHOVNÍKY

E-learningové vzdělávání je podporováno jako jeden z prostředků systematického zvyšování kvalifikace pracovníků knihoven, viz podrobněji Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků. Nabídka e-learningových kurzů je relativně bohatá, většina kurzů existuje již několik let.

Existuje i řada dalších online pomůcek, které jsou nyní díky rozcestníku Studijní pomůcky pro knihovníky snadněji dostupné. Do rozcestníku Studijní pomůcky pro knihovníky byly vybrány e-learningové kurzy vhodné pro dosud schválené knihovnické pozice z Národní soustavy povolání.

ELEARNINGOVÉ KURZY PRO KNIHOVNÍKY

Vzdělávání pracovníků knihoven je podporováno mj. z programu VISK 2 (<http://visk.nkp.cz/visk-2>). E-learningové projekty v rámci tohoto programu jsou realizovány již více než deset let. Za období let 2006 až 2021 bylo realizováno cca 22 e-learningových projektů.

Na těchto 22 projektů přispěl program VISK 2 částkou cca 2 000 000 Kč, což představuje cca 10 % z celkového objemu financí v tomto programu. Výše dotace se pohybovala od 21 000 Kč do 420 000 Kč.

KURZY.KNIHOVNA.CZ

<http://kurzy.knihovna.cz/> dostupná i řada dalších kurzů jak na odborná knihovnická témata, tak na témata obecnější.

Portál kurzy.knihovna.cz je rozhraní pro e-learningové kurzy fungující na platformě LMS Moodle již od roku 2011. Zpřístupňuje odborné i laické veřejnosti e-learningové kurzy z oboru informační věda a knihovnictví. Poskytuje stabilní prostředí pro e-kurzy, které rozvíjí knihovnická komunita, nabízí prostor tvůrcům e-learningových kurzů a umožňuje sdílení jejich kurzu s dalšími uživateli tohoto portálu.

KURZY.KNIHOVNA.CZ

Portál Kurzy.knihovna.cz je součástí portálu knihovna.cz, který rozvíjí knihovnická komunita. Zpřístupňuje odborné i laické veřejnosti **e-learningové kurzy** z oboru **informační věda a knihovnictví**.

Portál nabízí kurzy nejen aktuálně tutorované, ale i časově neomezené volně dostupné kurzy z nejrůznějších oblastí oboru informační vědy a knihovnictví s bohatou zásobou studijních textů.

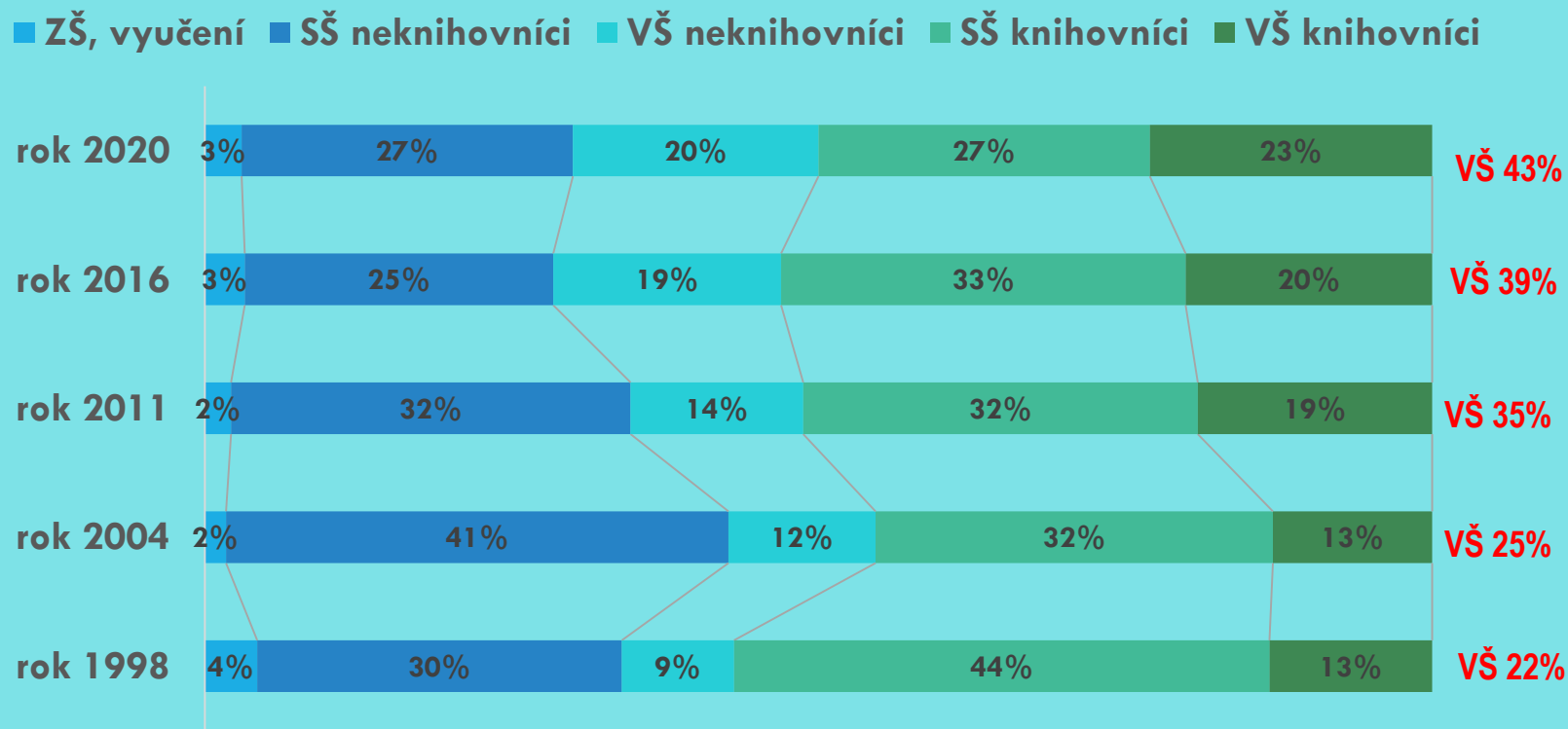
[Kurzy.knihovna.cz](https://kurzy.knihovna.cz) spravuje Moravská zemská knihovna v Brně. Pro více informací o portálu, založení účtů, požadavky k nastavení rolí a dalšího kontaktujte prosím Mgr. Jana Lidmilu, lidmila@mzk.cz.

VZDĚLÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

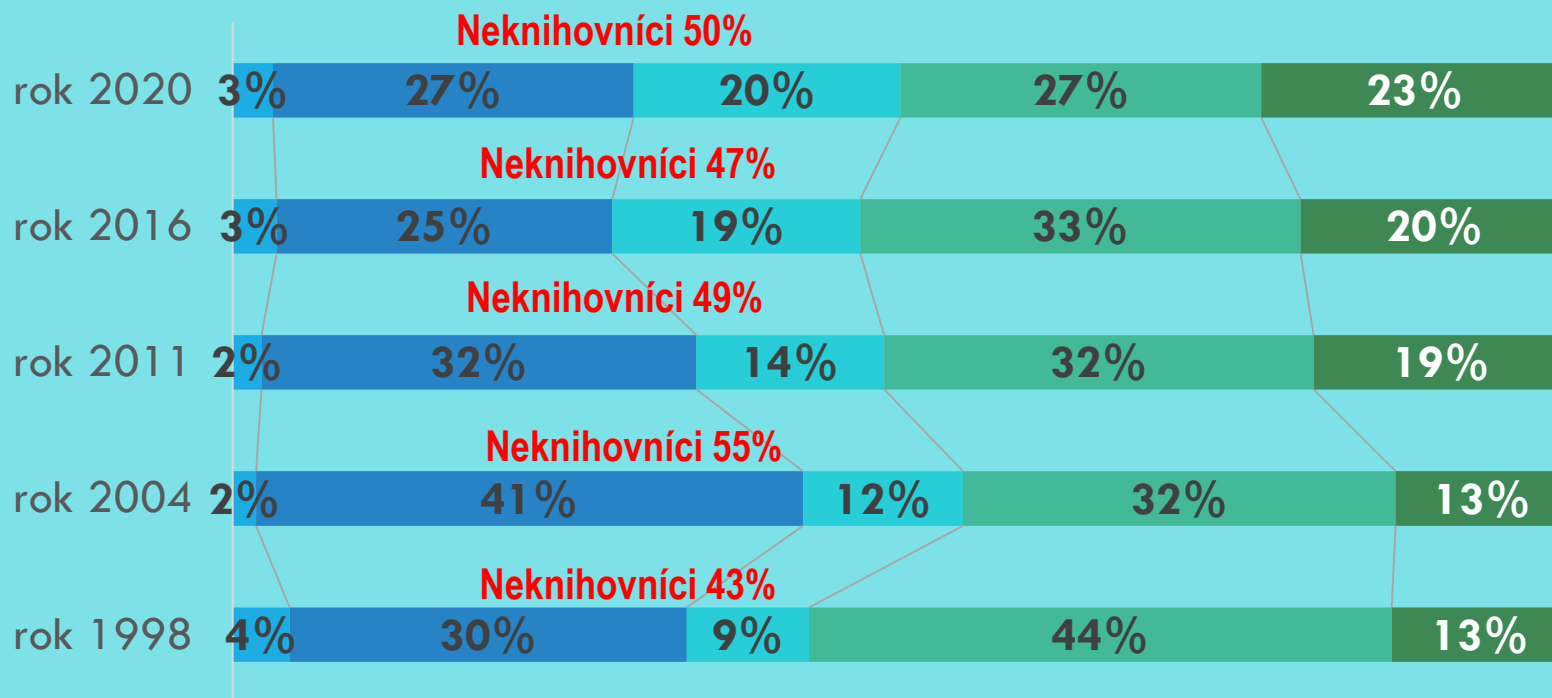
VZDĚLÁNÍ: KNIHOVNÍCI A NEKNIHOVNÍCI - TRENDY %

- Pozitivní trend: trvale roste podíl vysokoškolsky kvalifikovaných pracovníků v knihovnách
- Od roku 1998 se zdvojnásobil počet vysokoškoláků v knihovnách
- Mírně roste počet vysokoškoláků knihovníků (23 %)
- Nemění se podíl vysokoškoláku jiných profesí (20 %)
- **Dopady: zvýšené požadavky na rekvalifikaci**

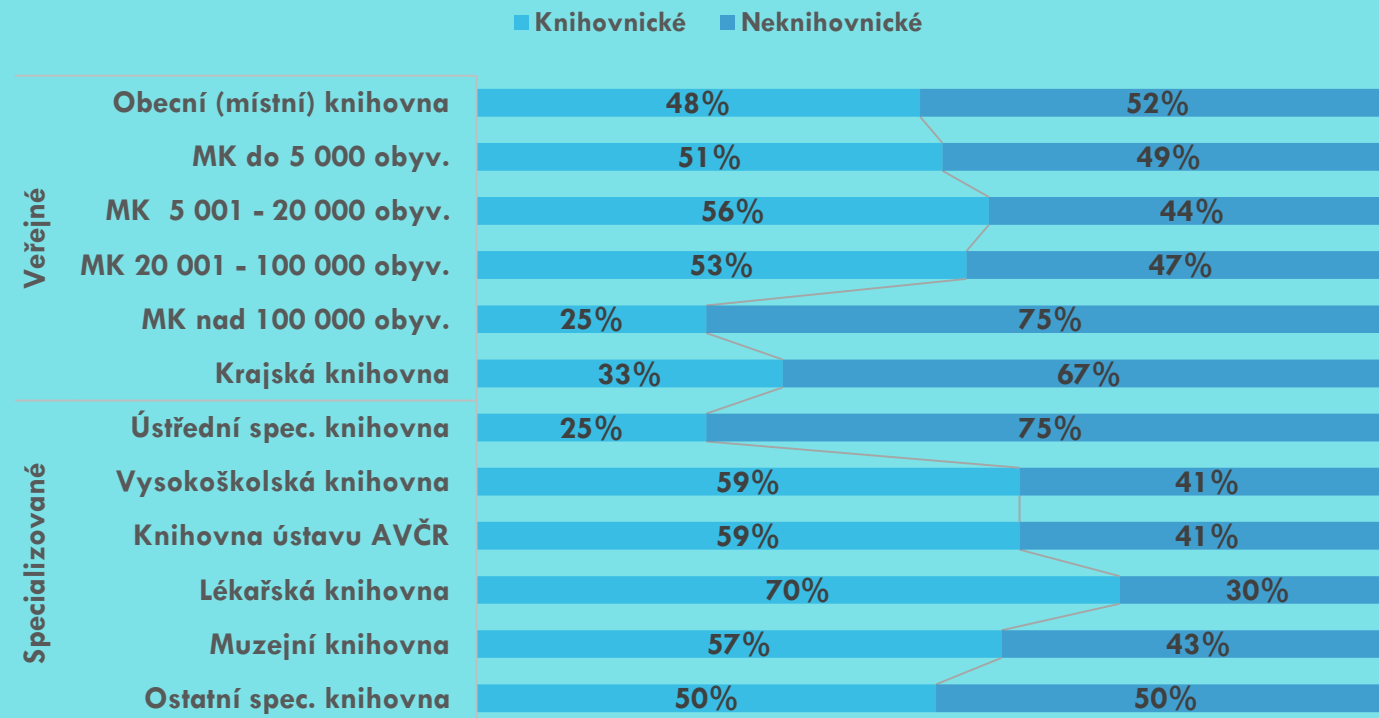
VZDĚLÁNÍ: KNIHOVNÍCI A NEKNIHOVNÍCI - TRENDY %

■ ZŠ, vyučení ■ SŠ neknižovníci ■ VŠ neknižovníci ■ SŠ knihovníci ■ VŠ knihovníci

- Podíl knihovníků a neknižovníků se zatím stabilizoval na úrovni 50 %
- Roste počet vysokoškoláků knihovníků (23 %) (+3 %)
- Klesá počet středoškoláků knihovníků (27 %) (-6 %)
- **Dopady: zvýšené požadavky na rekvalifikaci**

VZDĚLÁNÍ: KNIHOVNÍCI A NEKNIHOVNÍCI – ŘEDITELÉ/VEDOUcí KNIHOVEN 2020

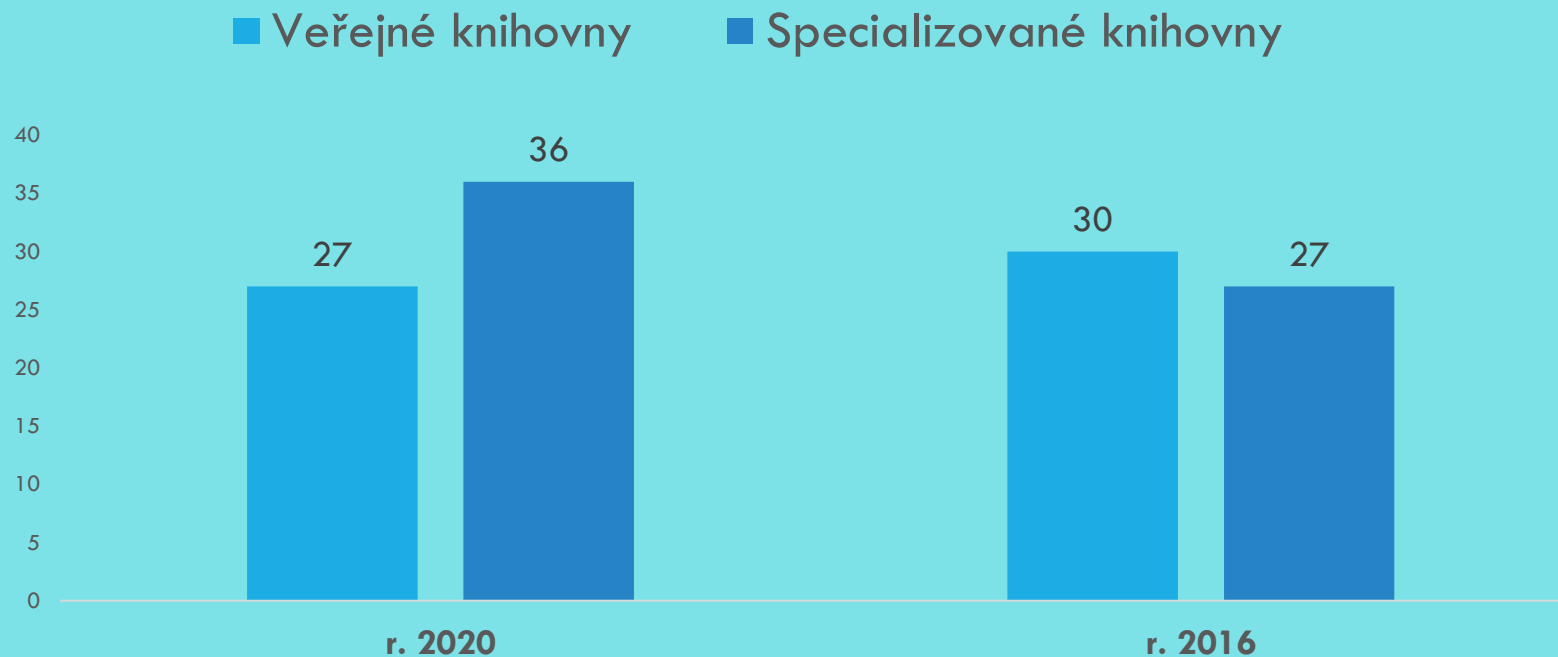
- Oborové zaměření ředitelů a vedoucích knihoven většinou kopíruje celkovou situaci
- Ve větších a specializovaných knihovnách jsou nejvyšší manažeři častěji muži
- **Zaměřit se na to, aby manažeři neknihovníci získali základní znalosti z knihovnictví**
- **Zaměřit se na to, aby manažeři získali znalosti a dovednosti nezbytné k řízení příspěvkové organizace či organizační složky**

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

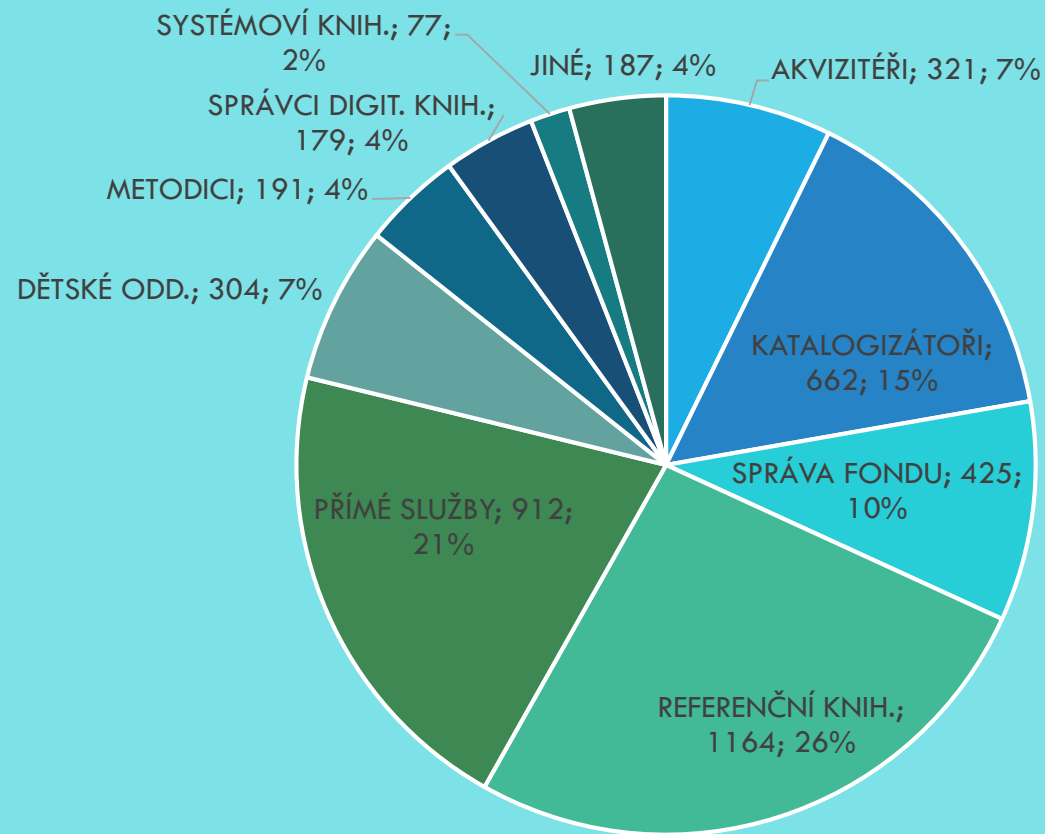

PRŮMĚRNÝ POČET HODIN VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ/ROK

- Standard pro veřejné knihovny doporučuje 48 hodin vzdělávání za rok
- Dosažený průměrný počet hodin vzdělávání se pohybuje kolem dvou třetin standardu
- Oproti roku 2016 došlo k poklesu počtu hodin vzdělávání na pracovníka
- **Zvýšit a zkvalitnit nabídku vzdělávání**
- **Zvýšit motivace pracovníků knihoven a managementu účastnit se celoživotního vzdělávání**

ROZLOŽENÍ KNIHOVNICKÝCH POZIC - VŠECHNY KNIHOVNY

- Podíl dílčích knihovnických pozic se od posledního průzkumu podstatně nezměnil
- Lze zaznamenat podstatné rozdíly mezi veřejnými a specializovanými knihovnami
- Veřejné knihovny – většina pracovníků působí ve službách
- Specializované knihovny – větší podíl pracovníků v oblasti zpracování IZ a IT

PODÍL ÚVAZKŮ V DÍLČÍCH KNIHOVNICKÝCH POZICÍCH

	Veřejné knihovny	Specializované	Celkem
AKVIZITÉŘI	7%	9%	7%
KATALOGIZÁTOŘI	12%	22%	15%
SPRÁVA FONDU	8%	14%	10%
REFERENČNÍ KNIH.	29%	20%	26%
PŘÍMÉ SLUŽBY	22%	16%	21%
DĚTSKÉ ODD.	10%	0%	7%
METODICI	6%	1%	4%
SPRÁVCI DIGIT. KNIH.	2%	8%	4%
SYSTEMOVÍ KNIH.	1%	3%	2%
JINÉ	4%	6%	4%
Celkem	100%	100%	100%

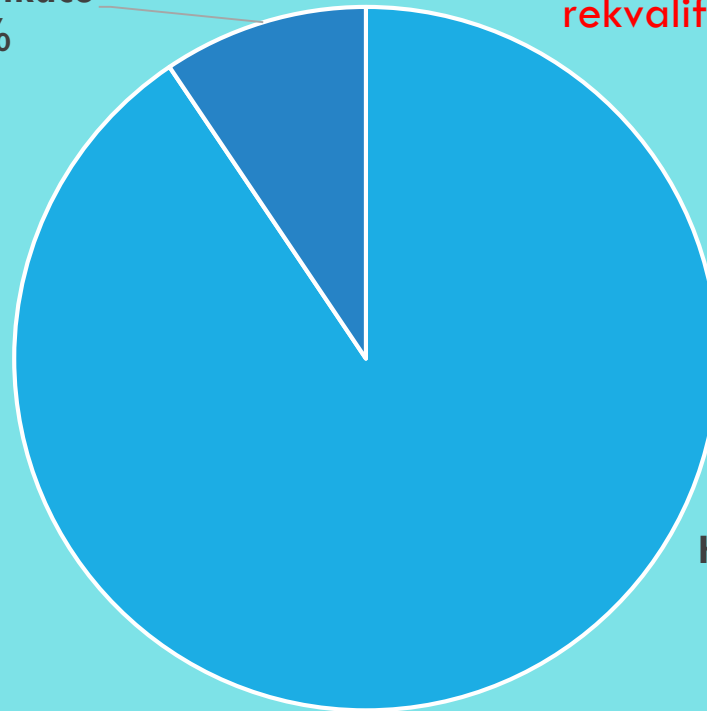
- Podíl dílčích knihovnických pozic se od posledního průzkumu podstatně nezměnil
- Lze zaznamenat podstatné rozdíly mezi veřejnými a specializovanými knihovnami
- Veřejné knihovny – většina pracovníků působí ve službách
- Specializované knihovny – větší podíl pracovníků v oblasti zpracování IZ a IT

POTŘEBA REKVALIFIKACE

Potřeba
rekvalifikace
9%

V roce 2016 byla potřeba
rekvalifikace u 14 %

Kvalifikovaní
91%

-
- Potřeba / zájem o rekvalifikaci se od posledního průzkumu snížil (9 %)
  - Největší zájem o rekvalifikaci je v oblasti služeb – referenční knihovních, přímé služby, dětské oddělení
  - **Dopady: nadále provozovat a rozšiřovat rekvalifikační kurzy**

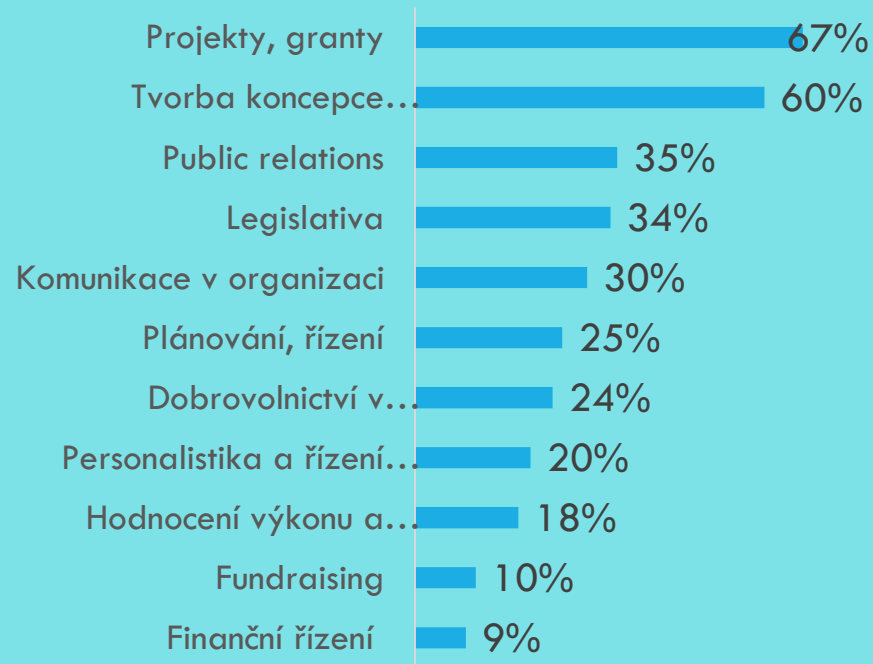
KNIHOVNICKÁ TÉMATA

VEŘEJNÉ	%	SPECIALIZOVANÉ	%
Podpora čtenářské gramotnosti a čtenářství	71%	Informační zdroje (volné a licencované EIZ, digitální knihovny, portál Knihovny.cz)	67%
Využití sociálních sítí ve službách knihoven	60%	Práce s databázemi – vyhledávání, rešerše	65%
Vzdělávací funkce knihoven	48%	Elektronické zdroje a služby	61%
Současná česká a zahraniční literatura, překlady zahraničních literatur	44%	Trendy ve vyhledávání informací	55%
Komunitní role knihoven (postavení knihovny v obci)	44%	Jmenná katalogizace včetně RDA, FRBR, MARC 21, autorit	45%
Informační vzdělávání (mediální gramotnost, čtenářská gramotnost)	42%	Katalogizace speciálních dokumentů včetně elektronických	40%
Jmenná katalogizace včetně RDA, FRBR, MARC 21, autorit	41%	Ochrana knihovního fondu	39%
Organizace knihovního fondu	40%	Organizace knihovního fondu	38%
Trendy ve vyhledávání informací	40%	Věcná katalogizace, Konspekt	32%
Komunikační dovednosti	40%	Meziknihovní služby a dodávání dokumentů	31%

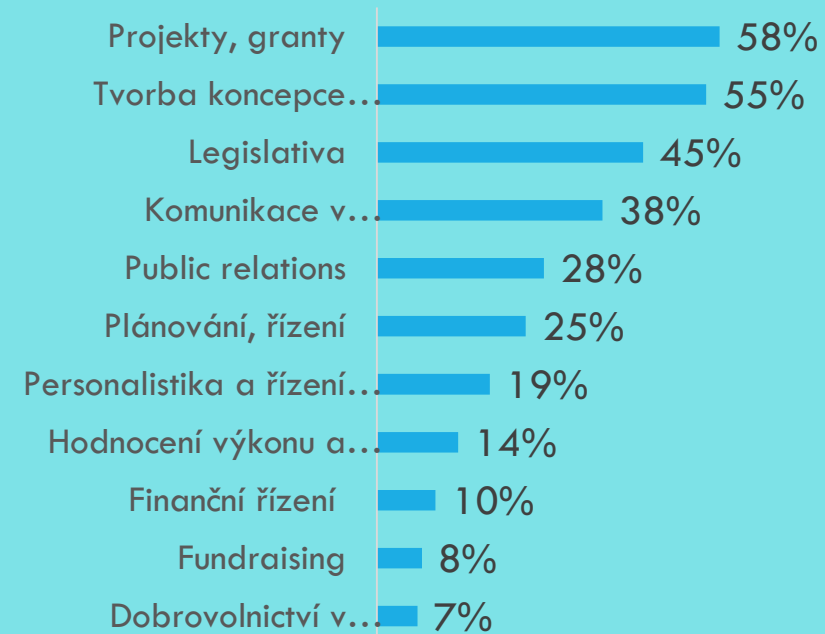
- Existují podstatné rozdíly v požadavcích na zaměření vzdělávacích aktivit mezi veřejnými a specializovanými knihovnami
- **Dopady: rozšířit a přizpůsobit nabídku vzdělávacích aktivit s ohledem na specializaci činnosti knihoven**

TÉMATA - MANAGEMENT KNIHOVEN

VEŘEJNÉ KNIHOVNY

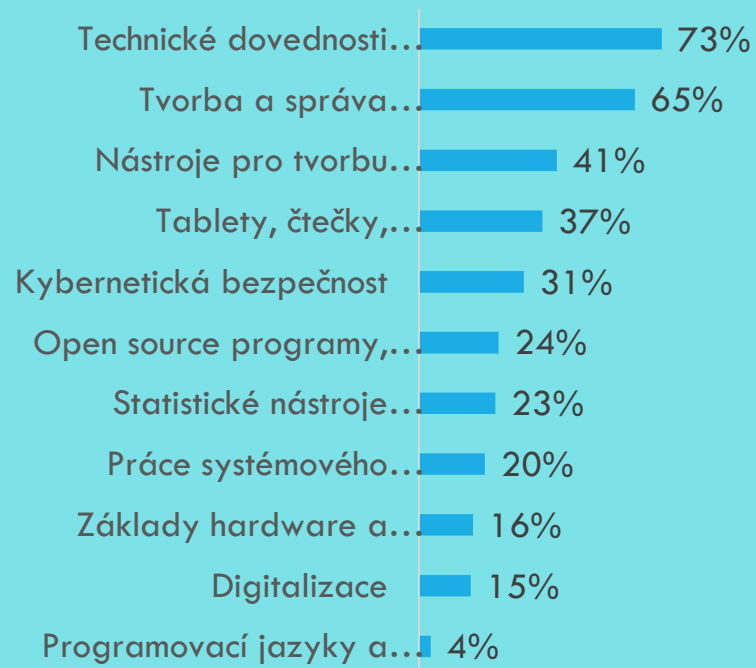
SPECIALIZOVANÉ KNIHOVNY

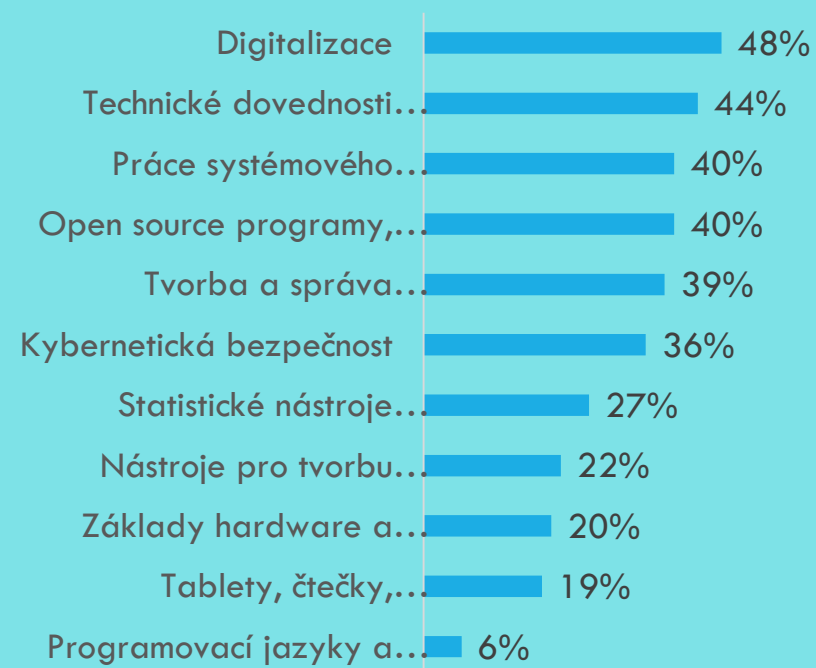
- V oblasti managementu panuje větší shoda pro budoucí zaměření vzdělávání knihovníků
- Rozdíly: Finanční řízení

TÉMATA – INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

VEŘEJNÉ KNIHOVNY

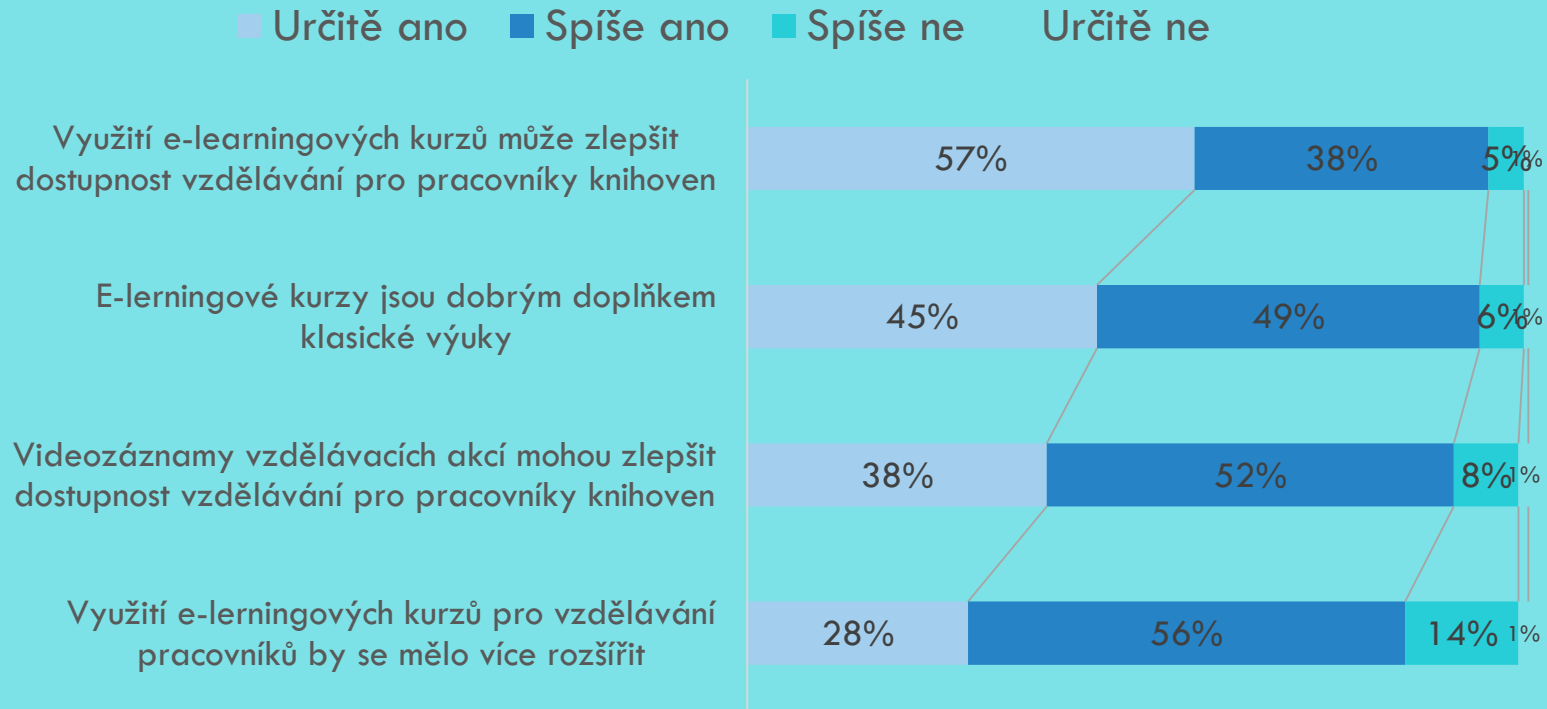

SPECIALIZOVANÉ KNIHOVNY

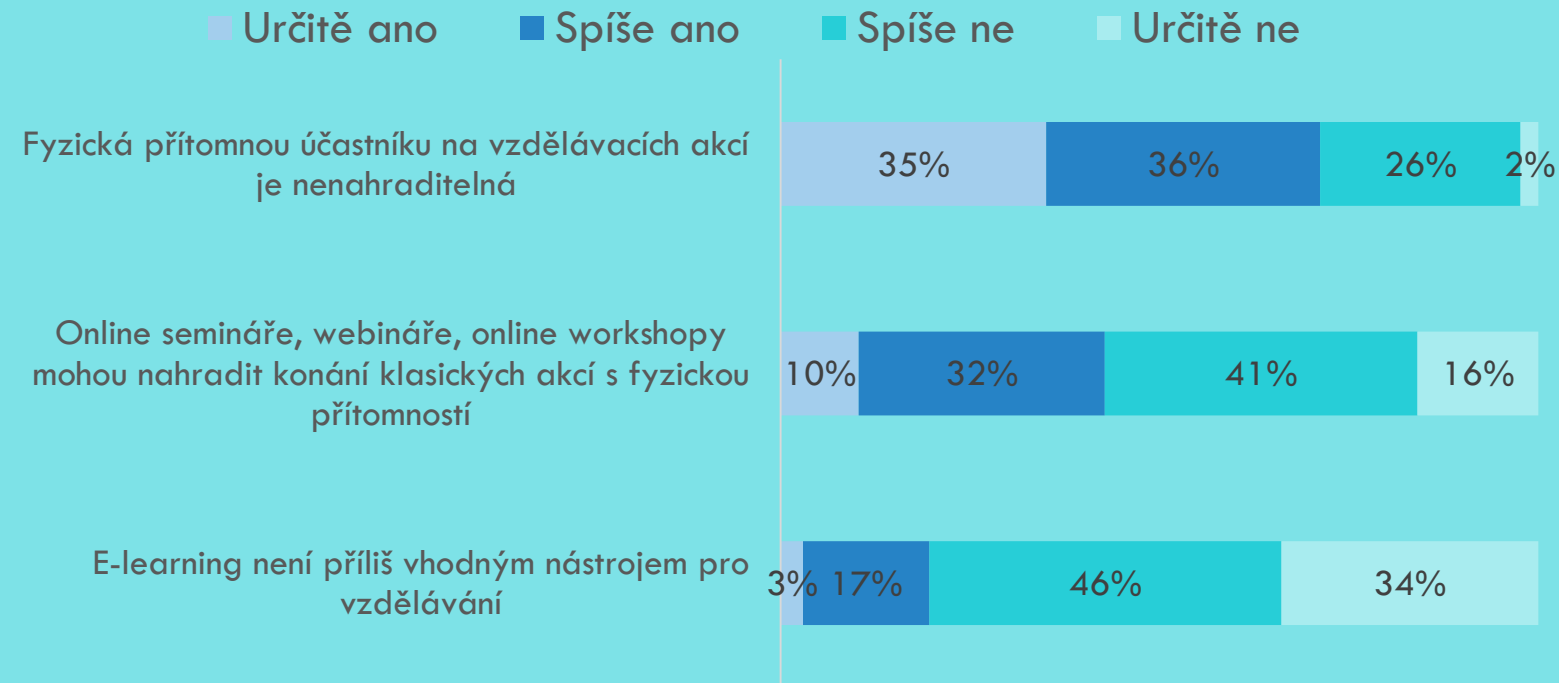
- V oblasti informačních technologií panuje větší shoda pro budoucí zaměření vzdělávání knihovníků
- Rozdíly: Digitalizace, tablety, čtečky, práce systémového knihovníka
- **Dopady: rozšířit a přizpůsobit nabídku vzdělávacích aktivit s ohledem na specializaci činnosti knihoven**

HODNOCENÍ VÝHODY VYUŽÍVÁNÍ ICT VE VZDĚLÁVÁNÍ

- Panuje všeobecná shoda na využití a větším rozšíření informačních technologií při vzdělávání knihovníků
- **Dopady: rozšířit nabídku e-learningových kurzů, využívat při vzdělávání video, videozáznamy a online akce**

HODNOCENÍ VYUŽÍVÁNÍ ICT VE VZDĚLÁVÁNÍ

- Knihovny a jejich pracovníci výrazně preferují fyzickou přítomnost účastníků na vzdělávacích akcích (71 %)
- Online vzdělávací akce mohou částečně nahradit tradiční vzdělávání (42 %)
- E-learning je vnímán jako doplněk vzdělávacích aktivit
- **Dopady: nerezignovat na tradiční fyzická setkávání, hledat optimální rovnováhu**

NÁVRHY NA OPATŘENÍ NA PODPORU ROZVOJE CŽV

Celoživotní vzdělávání pracovníků knihoven se realizuje různými způsoby a za různých podmínek. Vedle formálního vzdělávání musí být uznávány i všechny další typy vzdělávání, včetně samostudia. Uznávání výsledků všech forem vzdělávání a učení umožní vytvořit otevřený prostor pro celoživotní učení, čímž bude významně usnadněn přechod mezi jednotlivými sektory vzdělávání.

Nedílnou součástí celoživotního vzdělávání je zajištění KVALITY. Kvalita se musí týkat vzdělávacích programů, poskytovatelů vzdělávání i vzdělavatelů.

Pro oblast celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven je rovněž nezbytné, aby fungoval **efektivní poradenský a informační systém o komplexní nabídce vzdělávání.**

FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

CÍL

Udržet kombinované formy vysokoškolského studia na bakalářské i magisterské úrovni na všech oborových školách a ovlivnit vysokoškolské studijní programy, aby odpovídaly požadavkům praxe knihoven. Poradenské služby jsou často roztržité, je třeba podpořit jejich provázanost a zásadním úkolem do budoucna je zvýšit jejich dostupnost. Proto je nezbytné především podpořit krajské knihovny a jejich metodická oddělení, kde existují již dnes v oblasti vzdělávání diametrální rozdíly. **Novým krokem by mělo být zavedení poradenské činnosti v našich oborových školách.**

FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Iniciovat změny oborových kurikulů dle požadavků praxe knihoven

GARANCE

VŠ, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

Nejsou nutné

Iniciovat vznik inovačních a specializačních kurzů na oborových školách

GARANCE

VŠ, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

MŠMT, účastnické poplatky

Zavést poradenskou činnost oborových škol pro knihovníky a úzce spolupracovat v oblasti CZV v rámci Sekce vzdělávání SKIP

GARANCE

VŠ, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

Nejsou nutné

NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

CÍL

Veřejné knihovny jsou efektivně organizovány a udržují si profesionální úroveň své činnosti. Předpokladem zabezpečení dostatečné úrovně služeb je knihovnickova odborná kvalifikace a jeho další vzdělávání. Dalšímu odbornému vzdělávání bude ročně na 1 pracovníka věnováno minimálně 48 pracovních hodin. Pracovníci působící v knihovnách s rozsahem provozní doby menším než 10 pracovních hodin týdně absolvují další odborné vzdělávání ročně v rozsahu nejméně 8 pracovních hodin.

NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Pravidelně vyhodnocovat účast pracovníků profesionálních i neprofesionálních knihoven ve vztahu ke standardu pro CZV a hledat motivační faktory k účasti všech pracovníků knihoven na CZV

GARANCE

Krajské knihovny, NK ČR, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

Nejsou nutné

Připravit jednotný vzor knihovnického minima formou e-learningu určeného primárně pro neprofesionální pracovníky knihoven.

GARANCE

Krajské knihovny, NK ČR, SDRUK, SKIP

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

MK

Zpracovat systém inovačních a specializačních kurzů pro jednotlivé typové pozice

GARANCE

VŠ, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2022

FINANCE

MK

REKVALIFIKACE

CÍL

Všichni pracovníci na pozicích odborných knihovníků, kteří nemají odborné knihovnické

vzdělání, si doplní odbornou knihovnickou kvalifikaci. Toho lze dosáhnout několika cestami: studiem oborové školy, samostudiem či různými kurzy zakončené osvědčením o profesní kvalifikaci podle NSK nebo delší než desetiletou praxí na konkrétní pozici.

Výběr způsobu bude záležitostí dohody konkrétního zaměstnance a zaměstnavatele.

REKVALIFIKACE

Připravit jednotný obsah kurzů pro vysokoškolské pozice (Mgr. – knihovník specialista), (musí umožnit složení zkoušky ke každé příslušné typové pozici v NSP – viz požadavky dané jednotlivými profesními kvalifikacemi v NSK).

GARANANCE

VŠ, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021

FINANCE

MK

Rozšířit počet autorizovaných osob pro realizaci rekvalifikačních knihovnických kurzů a zkoušek primárně mezi krajskými knihovnami.

GARANANCE

Krajské knihovny, VŠ, SDRUK, SKIP, ÚKR

TERMÍN

2021

FINANCE

Účastnické poplatky, poplatky za udělení/prodloužení autorizace

V intervalu 3 let pravidelně aktualizovat strukturu akreditovaných rekvalifikačních kurzů pro jednotlivé knihovnické pozice

GARANANCE

VŠ, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2025

FINANCE

MK

INFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

CÍL

Pracovníci knihoven se budou celý život věnovat svému sebevzdělávání, protože každý den musí poskytovat profesionální informační servis všem občanům bez rozdílu. Veřejné knihovny se chtějí do budoucna stát centry neformálního vzdělávání veřejnosti, stát se oporou české vědy a zvyšující se množství informací je pro ně velkou výzvou.

INFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Průběžně aktualizovat web Studijní pomůcky pro knihovníky, který provozuje Knihovnický institut NK ČR a více jej propagovat v odborné komunitě prostřednictvím elektronických konferencí, webových stránek knihoven i na oborových seminářích věnovaných celoživotnímu vzdělávání.

GARANCE

NK ČR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

NK ČR

Doporučit systém benefitů, které by motivovaly pracovníky knihoven k celoživotnímu sebevzdělávání

GARANCE

SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021

FINANCE

Nejsou nutné

Zvýšit dostupnost poradenských služeb pro oblast celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven na všech úrovních systému knihoven

GARANCE

NK ČR, Krajské knihovny, SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

MK, RF knihoven

VZDĚLÁVÁNÍ ORGANIZOVANÉ KNIHOVNAMI

CÍL

Vnitropodnikové vzdělávání organizované knihovnami budou zajišťovat provozovatelé knihoven jako interní ve vlastním vzdělávacím zařízení nebo jako externí mimo knihovnu. Velkým benefitem pro knihovníky je, že většina vzdělávacích aktivit probíhá v rámci pracovního procesu. V této souvislosti bude věnována pozornost managementu knihoven personální práci v knihovnách, budou připravena systematická školení personalistů a managementu knihoven v oblasti CŽV. Knihovnický institut Národní knihovny ČR připravilo **Příručku pro personální práci v knihovnách.**

VZDĚLÁVÁNÍ ORGANIZOVANÉ KNIHOVNAMI

Připravit vzor kreditového vnitropodnikového vzdělávání (na příkladu MZK) jako motivaci pro všechny zaměstnavatele v oboru

GARANCE

SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR, MZK

TERMÍN

2021

FINANCE

SDRUK, SKIP

Iniciovat systém stáží a praxí v knihovnách pro různé typové pozice

GARANCE

SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021

FINANCE

SDRUK, SKIP

Iniciovat systém vzdělávání pro management knihoven v oblasti řízení lidských zdrojů (s využitím Příručky pro personální práci MK ČR)

GARANCE

SDRUK, SKIP, AKVŠ, AMG, ÚKR

TERMÍN

2021-2027

FINANCE

MK

KONCEPCE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ

Vychází ze strategických materiálů – **Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020, Koncepce rozvoje knihoven v ČR na léta 2021 až 2027 s výhledem do roku 2030, Strategický rámec Česká republika 2030 a Strategie IFLA 2019-2024.** Koncepce je doporučena pro všechny knihovny evidované na Ministerstvu kultury. Odborná knihovnická pozice je pro tuto Koncepci vymezena **Katalogem prací ve veřejných službách a správě, díl 2.03.01.**